

KVINNE-BULLETTEN

juli 1982. NR. 1

Partiets kvinneutvalg starter her med å gi ut et papir som skal gå til kvinneutvalgene der de finnes, eller til kvinneansvarlig i DS der det ikke finnes utvalg.

Målsettinga vår er ikke å presentere "autoriserte linjer" i alle spørsmål. En grunn er at vi har lite slike linjer. En annen grunn er at det først og fremst trengs diskusjon om en hel rekke spørsmål. Vi tenker at dette papiret først og fremst skal brukes til å utveksle informasjon og synspunkter mellom dere og oss. Hvis vi har en innledning på vårt utvalgsmøte som vi tror andre kan ha interesse av, så trykker vi den. Har dere noe liknende, så send den til oss, og vi kan trykke den. Utklipp fra lokale internblader vil vi gjerne ha. Vi får se åssen dette papiret utvikler seg, om det har livets rett.

Denne gangen sender vi dere innledninga som Siri Jensen (KF i Oslo) holdt på et møte i mai. KF arrangerte møtet, og det kom mange folk med høyst ulike yrker. Alle brant etter å fortelle om jobben sin, og om problemene for kvinnene der. Legg merke til at S.J. mener at det ikke er lavtlønnsoppgjør som hever kvinnelønnene, men høye generelle tillegg. Det er vår plan at innledninga skal bli hefte.

VI VIL KOMME TIL DERE.

Så langt vi har tid og barnevakt, vil vi gjerne reise til dere. Vi har vært noen steder og innleda til diskusjon om "arbeidsdeling 50%" og "Hva bestemmer prisen på kvinners arbeidskraft". Hyllene våre inneholder ikke alle slags emner ennå, men vi arbeider med ei liste over hvem som kan innlede om hva, og den skal dere få til høsten. Men skriv eller ring til partikontoret og ønsk dere emner og innleder, så skal vi gjøre så godt vi kan. Vi pleier å be om at arrangørene betaler reisa, men vi er åpne for forhandlinger hvis nøden er stor. Vi synes at vi lærer veldig mye av å reise og diskutere med folk.

KVINNEFRONTENS LANDSMØTE

Som vi alle veit, har KF sitt landsmøte i november. KF sitt landsstyre mener at de viktigste landsmøteforberedelsene er å diskutere arbeidsprogrammet. Det er vårt utvalg enig i, og vi tror det er viktig at vi tar alvorlig på denne diskusjonen. Utkast sendes fra KF i disse dager. Vi kommer tilbake til dette.

HILDA SCOTT

Det er en flom av bøker som burde leses, selvfølgelig. Men vi vil gjerne trekke fram "Women and Socialism" av Hilda Scott. Den fåes på Oktober. Den finnes på svensk også. Hun skriver om Øst-Europa. Boka er full av fakta om kvinnenes situasjon. H.S. drøfter den marxistiske tradisjonen i kvinnespørsmålet. Hun viser fram de enorme hindringene kvinnene møtte, mens partiet mente at kvinnene var frigjort fordi det var sosialisme. Boka er et meget viktig bidrag til sosialismediskusjonen. De jeg kjenner som har lest den, sier at den reiv vekk en del illusjoner, og ga mye spennende og ny lærdom. Det kan jeg virkelig underskrive.

DENNE

kvinnebulletengen står det ikke noe særlig i (bortsett fra innledninga til S.J. selvfølgelig). Vi ville mest forte oss å gi beskjed om tiltaket, slik at dere kunne begynne å tenke over hva dere vil vente av en slik sak, og hvordan dere vil bruke den sjøl.

Hilsen kvinneutvalget.

①

Denne innlednings tar i hovedsak opp de generelle spørsmåla ved dette tariffoppgjøret og deres betydning for kvinnene, i liten grad de mer spesielle kvinnekrava. Den er i hovedsak bygd på kjennskap til forholdene i industrien.

Hva er tariffoppgjøret?

Tariffoppgjøret er en styrkeprøve - en drakamp om prisen på arbeidskrafta mellom arbeidsgiverne/kjøperne og de som selger arbeidskrafta si. (Prisen i både lønn + goder)

Arbeidsfolk slåss for å få størst mulig del av verdiene de skaper - ofte begrensa til kamp for å holde følge med prisene, mot nedgang i reallønna. Arbeidskjøperne slåss for å holde profitten opp og lønningene nede. Både arbeiderne og arbeidskjøperne har organisert seg for denne kampen. I dette oppgjøret hittil har vi tydelig sett NAF som en sterk, sentralisert organisasjon, organisert for kamp.

Vi har sett oppgjøret som en styrkeprøve der hele maktapparatet står på arbeidskjøpernes side, presse, NRK, politi, tydeligst i transportarbeiderstreiken. Og der de forbunda som har slåss mot NAFs samordna taktikk har fått lite støtte fra LO sentralt.

Hele tariffoppgjøret tildekkes gjennom et helt teknisk språk. Hele greia foregår langt over hode på det store flertall medlemmer. De passiviseres - blir mer eller mindre likegyldige og overlates til propagandaaen om Norges økonomi og streiks forferderlighet. (Rett før oppgjøret gikk anslaget over oljeinntektene ytteligere ned, etter jern og metall og Hotell og Restaurant hadde anbefalt sine forslag, kom det første ekte anslaget på lenge.)

Hva betyr tariffoppgjøret for kvinnene?

Kvinnenes lønninger er gjennomgående i avere enn menns. Dette har flere årsaker:

- kvinner har mindre utdanning, opplering osv.
- kvinnelønna er ikke beregnet til å være forsørgerlønn, den er en tilleggslønn i familien
- i tillegg kommer at kvinnene er dårligere organisert, har mindre kamperfaring, og også sjøl ofte oppfatter lønna si som tilskudd.

Nettopp den lave lønna fastholder kvinnene i økonomisk avhengighet - selv om hun har arbeid, kan hun ikke forsørge seg sjøl + eventuelle barn.

Og den opprettholder arbeidsdeling, fordi den blir en viktig basis for at det alltid blir kvinnene som tar lengst permisjoner, kortere arbeidsdag, følger unga til lege, tannlege osv. osv.

Det er derfor en kampoppgave for kvinnebevegelsen å heve kvinne-

lønningene - altså ikke bare holde følge med prisene eller øke litt. Kvinnebevegelsen har nok stilt dette i almene paroler, men ikk tatt konsekvensen av det - vi kommer ikke utenom tariffoppgjørene!

Og det er bra at vi har begynt å reise kvinnekrav ved oppgjørene, permisjonskrav osv., men jeg mener at vi ikke har viet tilstrekkelig oppmerksomhet til lønna, til hele lønnsnivået for kvinner, ikke bare enkeltkrav innafor hver enkelt bransje.

Det er en stor oppgave å trengje gjennom alt tåkepratet, alle juksete regnemåter osv. og nå fram til kvinner med hva som faktisk skjer.

Jeg skal se på 2 spørsmål som jeg mener er viktige:

- Kvinners relative lønnsnivå, dvs. forholdet mellom kvinne- og mannlønningene, og
- Utviklinga av reallønna, dvs. lønn korrigert for prisstigning.

1. Forholdet mellom kvinne- og mannlønningene.

4. september i 1959 ratfiserte (sluttet seg til) Norge Likelønnskonsensjonen vedtatt av Den internasjonale arbeidskonferansen i Geneve i 1951. Den forpliktet staten. I 1961 vedtok LO og NAF en rammeavtale for gjennomføring av likelønnsprinsippet. Hovedpoenget var at lønna ikke lenger skulle fastsettes etter kjønn, men etter arten av arbeid. En lønsmessig tilpassning skulle skje fram til 1967, i hovedsak gjennom at kvinnene skulle få opptrappings tillegg der de gjorde arbeid av samme art som menn.

Likelønnsrådet så i på utviklinga av lønnsforskjellene. (Vedlagt 2 statistikker, den ene viser utviklinga fram til 1970, den andre er fra AUkrustutvalgets beregninger foran dette oppgjøret og viser utviklinga fra 70 -80)

Likelønnsrådet konkluderer med at " det ser ut til at det særlig er de generelle tilleggene som har bidratt til tilnærmingen mellom fortjenestene for kvinne og menn under gjennomføringen av likelønnsavtalen i industrien." Disse tilleggene ble fra 1963 like store i kroner for kvinner og menn, og var relativt store.

Likelønnsrådet påpeker at det samme var tilfelle i perioden 48-52 (se statistikken), da det ble gitt relativt store dyrtidstillegg som var like i kroner for kvinner og menn.

I perioden 52-60 skjedde praktisk talt ingen lønnsutjamning. Så langt jeg oppfatter likelønnsrådet var det i den perioden tildels ulike tillegg for kvinner og menn, dels ble noe større tillegg til kvinnene spist opp av lønnsglidning i perioden. Og nå i prosent

vis vi ser på tida 70-80 er det ting som tyder på at lønns tilnærming mellom kvinner og mann også i denne perioden har sammenheng med det generelle tillegget. I hvertfall ser det ut til at tilnærmingen stagnerer rundt 76/77, da de generelle tilleggene også etter offisielle

regnemåter sluttet å holde følge med prisstigninga. Men dette må undersøkes nærmere. (Om betydninga av 80-oppgjøret, se seinere).

Forevrig peker likeleddsrådet på en serie faktorer som hindrer kvinnene i å nå samme lønnsnivå som menn, faktorer som fortsatt er viktige:

- jobbklassifiseringen, dvs. at det arbeid kvinner utfører kommer i de laveste lønnsgruppene
- i enkelte bransjer ble det gitt ulike lavtlønnstillegg til kvinner og menn, fordi en opererte med ulike grenser for hva som var lavtlønnet, m.m.
- inndeling av stillinger etter kjønn, slik at menn alltid ble foretrukket til de beste jobbene.
- det at lønnsglidning først og fremst forekom i bransjer der menn jobber
- og at kvinnene generelt er i lavtlønnsbransjer. Forholdet mellom lønnsnivået i de ulike bransjene har holdt seg relativt konstant fra 56 - 80, selvom det nå er litt mindre spredning.

Når vi ser på kvinnelønningene totalt i prosent av menns lønninger gir det begrenset informasjon. Et annet spørsmål er hvor mange av kvinnene som faktisk er lavtlønte.

I 1965 ble grensen for å være lavtlønnet satt til 15000 i året, gjennomsnittlig inntekt for menn var 19 900. I industrien lå 12% av mennene og 80% av kvinnene under denne grensen. I varehandelen var tallene 18% og 67%, for industrifunksjonærer 3% og 43%. I forbindelse med denne innledningen har jeg ikke rukket å finne fram nyere sammenliknbare tall.

Uansett tall om forholdet mellom kvinner og menn, er vi også nødt til å se på

2. Reallønnsutviklingen.

Overflatisk kan vi si at i åra fram til 1977 hadde vi en viss økning i disponibel realinntekt (lønn korrigert for prisutvikling minus skatt) etter offisiell statistikk, først og fremst i åra 73-77.

NOS lønnsstatistikk viser at reallønnsutviklingen (lønn korrigert for pris) stoppet opp både for kvinner og menn i industrien i 77-78, for så å gå ned til 79/80.

Altså:

Selv om kvinners ~~andelen~~ lønn i prosent av menns fortsetter å øke noe, så stopper utviklinga av reallønna opp. Selv ikke i 80 eller 81 ("etter historisk lavtlønnsoppgjør) kom er den oppigjen på 77/78 nivå.

Her har jeg ikke sett neyere på andre grupper enn industrien. Disse talla sier sjelsat heller ikke noe om enkelte grupper, men er gjennomsnittstall.

Hovedpoenget her er at det er viktig å holde fast ved at vi ønsker ekte, reelle kvinnelønninger, ikke bare mer lik lønn. Vi må se på utviklinga av disponibel realinntekt, ~~utviklinga av disponibel realinntekt~~ (av og til må vi klare oss med statistikk over reallønna), for det er det vi har igjejen å gå i butikken for som det er den vi skal leve for. Vi ønsker ikke samling i bønn; mer lik og lavere lønn for alle.

Det "historiske lavtlønnsoppgjøret". 1980.

Generelt tillegg 1.60 pr. time

Lavtlønns tillegg fra 0,50 - 3 kroner pr. time, regna etter lønns-gjennomsnittet på bedriften, dvs. slik at ^{på de} bedrifter med et gjennomsnitt på 90% av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn fikk de ansatte ikke lavtlønns tillegg uansett hvor lavt enkelte arbeidere lå.

3 kr. pr time ble bare gitt til på bedrifter med et gjennomsnitt på under 75% av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn. (ikke mange)

Garantiordning som sa at pr. 1. oktober ⁸⁰ skulle ingen bedrift ha et gjennomsnittlig lønnsnivå som lå under 85% av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn.

Garantiordningen ble finansiert ved et lavtlønnsfond, ikke nærmere inn på i denne omgang.

Det skulle settes tak på lønnsglidningen i 81 dersom lønnsglidninge i 80 ble mer enn 3%.

Dette oppgjøret ga en viss økning av kvinnelønningene, særlig for de aller lavest lønte. Men virkningen ble sterkt begrenset av at både lavtlønns tillegget og garantiordningen virket etter gjennomsnitt på bedrift. Et eks. her er stuepikene på SAS-hotellet som tjente 21,50. 85% ble i oktober beregna til ca. 32,50 kroner pr. time.

Etter at SAS-hotellet hadde regna gjennomsnitt fikk de 0,45 pr. time.

i : Størst betydning hadde lavtlønns tillegget. Verdien av garantiordningen ble også begrensa av taket på lønnsglidninge, fordi dette førte til at gjennomsnittlig industriarbeiderlønn ikke økte så mye fra 80 til 81 og dermed økte heller ikke 85% av gjennomsnittet. Garantiordningen fikk en viss betydning for innenriks sjøfart, hotell og restaurant og renhold.

Altså: Oppgjøret i 80 hadde en viss betydning for kvinnenes lønnsnivå i prosent av menns, se statistikken. Men, hvis vi ser på utviklinga av reallønna, ble det nedgang for det store flertallet.

5

Se på tabell 5b. Talla øverst til høyre viser positiv utvikling i disponibel realinntekt fra 79 til 80 og 80 til 81 (svært lite). For å få til dette forutsetter de en arbeidstaker som i 81 tjente 67 800 og jobbet på en bedrift der gjennomsnittslønnen lå under 75% av gjennomsnittet slik at han/hun fikk fullt lavtlønns tillegg og glede av garantiordningen både i 80 og 81. (For å få større tall forutsetter de at denne arbeidstakeren forsørger henholdsvis kone og 2 barn eller kone og 4 barn. Slike arbeidstakere kan knapt fins i live.

Beregninger i 1980 gikk ut på at enslige med over 50 000 i årsinntekt og forsørgere av 2-barnsfamilie med over 60-70 000 i årsinntekt gikk ned i reallønn.

Vi kan slå fast at tiltross for at 80-oppgjøret ga noen få svært lavtlønte kvinner en viss økning, gikk flertallet av kvinner ned i reallønn. Til og med flertallet av lavtlønte kvinner - som mottok lavtlønns tillegg - gikk ned i reallønn. - i det "historiske lavtlønns-oppgjøret".

Det er likevel viktig å slå fast at garantiordningen hadde visse svært viktige prinsipielle elementer som en kunne bygge videre på. Viktigst at en faktisk fikk en ordning der det var slik at lønnsglidning som sterke grupper klarte å kjempe seg til fikk en automatisk virkning i forhold til de lavest lønte, fordi slike tillegg virket inn på gjennomsnittslønnen og dermed også på utregning av 85%. En slik ordning bygget ut til 90% og gjort individuell ville virkelig kunne bety noe, spesielt kombinert med lønnsglidning å tenk tak. (Hvor viktige disse elementene var, ser vi nå - i år er de praktisk talt fjernet.)

Men oppgjøret som helhet viser klart at spesielle lavtlønns tiltak ikke er tilstrekkelige for kvinner; de er isteden nødvendige tillegg til generelle tillegg som kompensere for prisutviklingen og opprettholder kjøpekrafta.

Dette oppgjøret - innlednings holdt 8.mai 82.

Oppgavene fagbevegelsen sto overfor:

- Forsvare reallønna.

Det ble stilt krav om opprettholdelse av kjøpekrafta fra 79, fra 80, og svakest fra 81. Det riktige må vere å regna på nettolønna, alle offisielle beregninger går utfra bruttolønn. Vedlagt beregninger som gir 5 kr. timen som absolutt minimum.

- Forsvare og bedre garantierordninga. Gjøre den individuell og til 90% av gjennomsnittet. Viktig forvarsordning mot NAFs politikk med større lønnsforskjeller.

- Forsvare forhandlingsretten. Fjerne begrensningene fra forrige oppgjør: taket på lønnsglidningen og begrensning i antall lokale forhandlinger og kreve forhandlingsrett for områder som ikke har. (f.eks. stilte Handel og Kontor slike krav)

I tillegg kommer sjølsagt krav om å fjerne forbundsvise skjevheter, og viktige kvinnekraav som jeg altså ikke går inn på her.

dyork står vi nå?

- Generelt tillegg på 2 kroner pr. time. Jern og metall solgte et høyere tillegg mot å bli kvitt taket, og dermed var rammen lagt for alle.

Betyr reallønnsnedgang for det store flertallet.

- En rasert minstelønnsgaranti - redusert til et lite generelt tillegg. Det de gjør er allerede nå å beregne gjennomsnitt for industrien pr. 1.oktober (og det betyr at lønnsglidning stort sett ikke kommer med, slik at tallet trolig blir for lavt). Så tar de 85% av det. Og så sier de at gjennomsnittet for Hotell og Restaurant som helhet ikke skal ligge under 85% av gjennomsnitte industrilønna. Dvs. at i stedet for å gå fra gjennomsnitt på bedrift til å gjøre garantien individuell, går man motsatt vei og regnor for bransjen som helhet. Det lille tillegget de da får gir de på toppen av det hele ut likt til alle uansett om de tjener mye eller lite. (Det virker jo likevel til å heve gjennomsnittet for bransjen som helhet). Og så kaller det det at lavtlønnsgarantien er opprettholdt!!

- Når det gjelder forhandlingsretten, er taket fjernet. Men det er fortsatt begrensninger. Spesielt må nevnes at jern og metall har fått inn i avtalen at sammenlikningen med andre lønnsnivå i andre bedrifter ikke skal brukes som argument ved forhandlinger. Bare produktivitet ved egen bedrift. Dette har de ikke fått inn hos andre, men linja er den samme.

I tillegg tror jeg ikke noen nye grupper har fått forhandlingsrett.

Akkurat nå (pr.8.5) streiker konserverindustrien og fiskeindustrien både mot det generelle tillegget og lavtlønsordningens nye vri. Transportarbeiderstreiken er "løst" ved tvungen voldgift. Disse streikene som pågår blir forsøkt tiett i hjel og de trenger støtte.

Lite tillegg.

Ikke mulig nå å gjennomgå oppgjøret i detaljer. Bare slå fast at 2- kronerå fortsatte, og at Hotell og Restaurant-varianten av lavtlønsordningen ble dominerende. Såvidt jeg skjønner valgte fiskindustrien å ta den summen som man fikk til tillegg pr. 1.10, regnet ut på H&R-måten, og bruke den til å heve minstelønnsatsene. Derved kom den iallefall noen svært lavtlønte tilfode. ~~Jeg har ikke detaljert kjenskap, men vil likvel tro at det dreier seg om~~

nide:

Vedlegg:

3 skildringer +
111 skildringer

NOU 1982:11

Om spørsmålet for lavtlønsoppjøret 1982 (spes s.28 2 s.41)

Fr likelepnnsvidet, april 1972 : likelepnnsvidet oppgjør og
viresomhet 1959 - 1971 - s.7.

NOS - konstitusjon 1980

Tabell 5 spes.

Uttalelse om kvinnene og tariffoppgjøret.

Tariffoppgjøret er viktig for levevilkårene til arbeidsfolk i Norge. Forkvinnene har det en spesiell betydning; både fordi kvinner har lavere lønn enn menn, og fordi flertallet av de lavtlønte er kvinner.

Vi vil understreke kravet om at kvinnenes lønninger skal gjøre det mulig for kvinner å forsørge seg sjøl og eventuelle barn, for dermed å redusere sin økonomiske avhengighet.

Vi ser tariffoppgjøret som et viktig ledd i kampen mot utallige diskriminerende lønnsforhold.

Fagorganiserte og tillitsvalgte kvinner fra forskjellige organisasjonsområder samlet til konferanse 8.mai 82 vil uttale følgende om tariffoppgjøret så langt:

Et generelt tillegg på 2 kroner pr. time er for lavt til å ta igjen det tapte i kjøpekraft. Flertallet av kvinner nyter verken godt av lønnglidning eller lavtlønsordninger, de er helt avhengig av det generelle tillegget. Statistikk fra 1951 viser at det først og fremst er i de periodene hvor det generelle tillegget har vært relativt stort og likt i kroner for alle, at lønnsforskjellene mellom kvinner og menn har minket.

Uansett spesialordninger for enkelte innenfor de enkelte forbund, er det det generelle tillegget som i hovedsak bestemmer kjøpekraften.

Vi tar avstand fra NAFs samordne opplegg med at 2 kroner for Jern og Metall skal brukes som mønster for alle andre uansett lønnsnivå og lokale forhold. Vi støtter arbeiderne i transport og NNW som har gått til streik mot 2-kroners-rammen, og tar avstand fra bruken av tvungen lønnsnemnd. I den forbindelse vil vi sterkt beklage den rollen deler av pressen og kringkastingen har spilt i tariffoppgjøret, med mangelfull og til dels feilaktig informasjon og oppvisning av stemningen, spesielt under Transportstreiken.

Vi vil oppfordre alle fagorganiserte til å avvise NAFs opplegg og stemme nei til 2-kronerstillegget.

Vi støtter kravene om å bedre lavtlønsgarantien - "35-prosent-regelen" - ved å gjøre den individuell og heve den til 90%. Vi kan ikke godta forsøkene på å undergrave den, slik vi mener det er gjort i oppgjøret for Hotell og Restaurant og deler av Bekledning.

For hotell og restaurant har de gjort det slik at de allerede nå har antatt gjennomsnittslønna for industrien pr. 1.oktober, og sett gjennomsnittslønna i bransjen som helhet i forhold til dette

altså ikke engang den enkelte bedrift. Denne berøningen har så gitt et tillegg på kr. 1,40 som gis flatt, dvs. til alle uansett om de er lavtlønte eller ikke. Prinsippet med løpende automatisk garantiordning er borte.

Slik vi oppfatter det, ønsker arbeidsgiverne nå friere tøyler til å øke lønnsforskjellene; for å få tak i etterspurt arbeidskraft uten samtidig å måtte betale mer for ufaglønne, blant dem mye kvinner. En garantiordning som knytter de forskjellige grupper av arbeidere sammen, slik at lønstillegg i enkelte bransjer eller bedrifter automatisk fører til tillegg for lavtlønte, vil være en helt nødvendig sperre for en utvikling mot større lønnsforskjeller.

Vi mener det er bra at Grafisk og delvis Kjemisk får vekk taket på lønnsglidningen og i hovedsak gjenoppretter den lokale forhandlingsretten. Vi går imot begrensninger i den lokale forhandlingsretten og tar avstand fra punktet i jern og metall-avtalen som gir klubbene forbud mot å bruke lønnsnivået i andre bedrifter som argument for høyere lønn.

Samtidig er det helt nødvendig at alle bransjer får lokal forhandlingsrett; det er en forutsetning for at klubber og foreninger kan gjøre noe aktivt sjøl. For kvinnene er det spesielt viktig at det blir mulig for oss sjøl å stå på for å heve kvinnelønningene og fjerne diskriminering. Vi kan ikke bare stole på forbunds- og LO-ledelsen hvert annet år. Her kan vi lære av kvinnene ved Norway Foods i Stavanger.

Vi støtter de forskjellige krav som har som mål å få kortere arbeidstid som er lik for alle.

Vi støtter det prioriterte kravet til Sykepleierforbundet, Statstjenestemannskartellet og NOSO om utvidelse av svangerskapspermisjonen til 26 uker med full lønn.

Akkurat nå står grupper i NNN i streik mot NAFs samordna opplegg for oppgjøret og for å beholde lavtlønnsgarantien. De trenger støtte. Hva de oppnår har stor betydning for alle, og vil i stor grad virke inn på hva kvinnene får igjen i de to oppgjøret. Det må være en viktig oppgave for fagbevegelsen, for kvinnene i fagbevegelsen og for kvinnebevegelsen å stille opp slik at streiken kan vinnes.

Konferanse arrangert av Kvinnefronten i Oslo og Kvinner i mannsyrker, med deltakelse av enkeltpersoner fra jern og metall, Grafisk, NNN, Handel og Kontor, 1 og Restaurant, Treindustriarbeiderforbundet, Syngstad, NTL, NHO, Statstjenesteforbundet, Sykepleierforbundet.

Om grunnlaget for inntektsoppgjørene 1982

oppgjøret i 1980 slo derfor ikke ut i lønnsstatistikken for margarinfabrikkene for 3. kvartal 1980. Dette resulterte i en svekkelse i det relative lønnsnivået i margarinfabrikkene i dette kvartalet, mens det relative lønnsnivået i margarinfabrikkene i 3. kvartal 1981 igjen er kommet opp på det samme nivå som i tidligere år. Den sterkeste nedgang i det relative lønnsnivået med 4 prosentenheter har funnet sted i bergverk, konserverfabrikker og oljemøller og fettraffinerier. For disse bransjene kan nedgangen ha sammenheng med en bedring i det relative lønnsnivået i foregående år.

De aller fleste endringer i det relative lønnsnivået mellom 3. kvartal 1980 og 3. kvartal 1981 ligger i området pluss/minus 1—2 prosentenheter. Det mange bransjer vinner i den relative plassering fra et år til det neste, tapes i det påfølgende år eller omvendt.

Disse forandringene opp eller ned som i større eller mindre grad skyldes tilfeldige forhold, endrer ikke bildet av bransjens relative plassering i lønnsbildet. Det bildet man får av bransjens relative plassering i lønnsbildet er derfor omtrent det samme i 3. kvartal 1981 som i tidligere år, som det fremgår av tabell 2 g.

Den relative lønnsutviklingen for kvinnelige arbeidere i forhold til mannlige arbeidere i tidsrommet 1973 til 1980 er gjengitt i tabell 2 h. Det er heller ikke i denne tabell foretatt noen korreksjon for forskjellig ordinær ukentlig arbeidstid i de enkelte bransjer. Da det omtrent bare er menn som arbeider på helkontinuerlige og døgkontinuerlige skift i industrien med en ukentlig arbeidstid på henholdsvis 36 og 38 timer, vil timefortjenesten for menn være noe overvurdert i forhold til timefortjenesten for kvinner.

Tabell 2 h. Gjennomsnittlig lønnsnivå¹⁾ for kvinner i prosent av gjennomsnittlig lønnsnivå for menn

Bransje	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980
Industri i alt	78,9	79,4	80,9	82,3	82,8	83,4	84,0	85,0
Nærings- og nytelsesmiddel- Industri	82,6	82,9	85,7	86,6	86,6	86,9	86,4	87,7
Hermetikkfabrikker	86,2	86,2	89,4	90,1	89,6	89,1	89,8	90,5
Sjokolade- og dropsfabrikker	83,4	83,9	86,8	87,4	87,7	88,0	90,3	90,9
Tekstil og bekledning	84,9	85,0	86,4	87,9	88,1	89,1	89,3	91,2
Tekstilfabrikker	85,1	86,1	87,5	89,1	88,5	89,0	88,8	90,6
Konfeksjonsfabrikker	83,9	83,4	84,8	85,1	85,9	87,1	87,1	88,0
Treindustri	91,1	90,0	90,5	92,5	92,0	92,4	92,9	92,5
Treforedling og papirvare ...	87,1	88,0	88,9	89,1	90,0	89,8	91,3	91,0
Grafisk industri	81,1	81,3	82,9	83,3	82,7	83,7	83,7	84,7
Kjemisk industri i alt	82,1	84,0	85,9	87,0	87,3	87,2	87,2	89,4
Mineralbearbeidende industri	74,3	76,6	79,0	80,6	83,1	83,3	83,6	85,2
Elektrokjemisk industri	88,4	89,3	89,4	90,6	91,4	93,1	93,4	92,1
Jern- og metallindustri	85,5	85,8	87,6	89,2	89,7	90,6	91,4	91,1
Landtransport	85,7	87,1	86,9	87,3	88,3	90,0	89,6	90,1

¹⁾ Gjennomsnittlig timefortjeneste eksklusive overtidstillegg, skifttillegg o.l.

For kvinnelige arbeidere har det over en årrekke funnet sted en kontinuerlig bedring av lønnsnivået i forhold til menn. Mens den gjennomsnittlige timefortjeneste for kvinnelige arbeidere utgjorde 78,9 prosent av den tilsvarende timefortjeneste for mannlige arbeidere i 1973, var det tilsvarende forhold 84,0 prosent i 1979 og 85,0 prosent i 1980. I de enkelte bransjer ligger det relative lønnsnivået for kvinner høyere enn i industrien under ett. Stort sett varierer det relative lønnsnivået for kvinner i de enkelte bransjer i

1980 mellom 88 til 91 prosent av lønnsnivået for menn. Det relative lønnsnivået for kvinner lå lavest i grafisk industri. Dette skyldes at menn i de grafiske fag først og fremst er sysselsatt i avistrykkerier og boktrykkerier, mens kvinner i større grad er sysselsatt i bokbinderier.

Da de summariske gjennomsnittsfortjenestene for henholdsvis mannlige og kvinnelige arbeidere er lite sammenlignbare tallstørrelser, gir tallene bedre karakteristikk av utviklingstendensene enn av nivåforskjellen.

Om grunnlaget for inntektsoppgjørene 1982

Tabell 5 b. Endring i disponibel realinntekt 1970—1981 lønntakere i industrien.
Årlig prosentvis endring

Inntekt 1981	1970— 1981	1970— 1973	1973— 1977	1977— 1981	1977— 1978	1978— 1979	1979— 1980	1980— 1981
<i>Med lønnsutvikling som for lavlønsbedrifter:</i>								
67 800 kroner i 1981								
Enslig							1,8	0,4
Ektepar m/2 barn							4,3	0,6
Ektepar m/4 barn							5,2	0,0
<i>Med lønnsutvikling som i gjennomsnitt for industriarbeidere:</i>								
70 000 kroner i 1981								
Enslig	1,4	0,8	5,4	-1,9	-1,6	-2,5	-1,9	-1,4
Ektepar m/2 barn	1,9	1,1	4,7	-0,2	0,3	-0,7	1,1	-1,3
Ektepar m/4 barn	1,7	0,4	3,9	0,5	1,3	0,2	2,3	-1,6
80 000 kroner i 1981								
Enslig	1,5	0,8	5,5	-1,8	-1,7	-2,7	-2,2	-0,7
Ektepar m/2 barn	1,9	0,8	4,9	-0,3	0,2	-1,1	0,4	-0,7
Ektepar m/4 barn	1,7	0,1	4,2	0,3	0,9	-0,2	1,6	-1,1
90 000 kroner i 1981								
Enslig	1,4	0,4	5,5	-1,9	-1,8	-2,9	-2,8	0,0
Ektepar m/2 barn	1,7	0,3	5,0	-0,3	-0,2	-1,2	0,3	-0,2
Ektepar m/4 barn	1,6	-0,3	4,3	0,3	0,7	-0,4	1,5	-0,7
<i>Med lønnsutvikling som for ledende funksjonær i industrien:</i>								
90 000 kroner i 1981								
Enslig	0,4	-1,2	4,0	-1,9	-1,1	-3,3	-4,4	1,2
Ektepar m/2 barn	0,9	-1,0	3,6	-0,4	0,4	-1,6	-1,4	0,9
Ektepar m/4 barn	0,8	-1,4	3,1	0,2	1,1	-0,7	0,0	0,3
125 000 kroner i 1981								
Enslig	-0,1	-1,7	3,2	-2,0	-2,0	-3,8	-5,2	3,1
Ektepar m/2 barn	0,5	-1,5	3,4	-0,9	-0,2	-2,4	-3,1	2,0
Ektepar m/4 barn	0,5	-1,7	3,1	-0,4	0,4	-1,6	-1,7	1,4
150 000 kroner i 1981								
Enslig	-0,4	-2,1	2,4	-1,9	-2,3	-4,0	-5,3	4,1
Ektepar m/2 barn	0,1	-1,8	2,9	-1,2	-0,9	-2,8	-3,7	2,9
Ektepar m/4 barn	0,2	-2,0	2,6	-0,6	-0,2	-1,9	-2,5	2,2
175 000 kroner i 1981								
Enslig	-0,8	-2,8	1,8	-2,0	-2,3	-4,2	-5,6	4,5
Ektepar m/2 barn	-0,3	-2,4	2,3	-1,1	-1,2	-3,0	-3,8	3,6
Ektepar m/4 barn	-0,2	-2,5	2,0	-0,7	-0,6	-2,3	-2,6	2,9

Beregningsutvalget har fått oversendt et brev fra Norges Husmorforbund hvor det bes om at det i beregningsgrunnlaget for inntektsoppgjøret også tas hensyn til barnefamilier med 2 inntekter. Utvalget har ikke funnet det hensiktsmessig å foreta egne beregninger for denne typen familier ut fra at det vil bli nokså

vilkårlig hvilke inntektskombinasjoner og hvilken inntektsvekst som skulle legges til grunn.

Et visst inntrykk av inntektsutviklingen for 2-inntektsfamilier kan en likevel få ved å studere tabell 5 b over inntektstakere med inntektsvekst som for industrifunksjonærer. Det